

ایران در روند جهانی سازی

کندوکاوی در تاریخ ایران و روند جهانی سازی

ولی اله نصری

www.ketab.ir

سرشناسه: نصری، ولی‌اله، ۱۳۲۴-

عنوان و نام پدیدآور: ایران در روند جهانی‌سازی/ ولی‌اله نصری.

مشخصات نشر: گفتمان اندیشه معاصر، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۳۴۰ ص: ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۵۶-۳۱-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: جهانی شدن

Globalization

موضوع: جهانی شدن -- ایران

Globalization -- Iran

رده بندی کنگره: JZ۱۳۱۸

رده بندی دیویی: ۳۲۷/۱۷

شماره کتابشناسی ملی: ۶۲۳۹۲۵۵

کلیه حقوق مادی و معنوی اثر متعلق به مولف است

گفتمان اندیشه معاصر

۰۹۱۲۲۵۱۳۲۲۸

ایران در روند جهانی‌سازی

نویسنده: ولی‌الله نصری

ناشر: گفتمان اندیشه معاصر

طرح جلد: ساناژ عابدی

چاپ اول ۱۴۰۰

قیمت: ۹۰۰۰۰ تومان شمارگان: ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۵۶-۳۱-۳

ISBN: 978-622-6656-31-3

9

786226

656313

پیش‌درآمد / ۹

مقدمه / ۱۳

بخش اول

پیش‌گفتار / ۱۷

انسان و تکامل / ۱۹

چگونه انسان به تفکر دست یافت؟ / ۳۰

نقش زنان و اولین تقسیم بزرگ کار اجتماعی / ۳۸

جدایی کشاورزی از دامداری یا دومین تقسیم اجتماعی / ۳۹

دنیای حیوانی و ذات گوهر انسانی / ۴۴

سلطه و تابعیت در نظام اجتماعی / ۵۵

ظهور مسیحیت و تکامل نظام زمین‌داری / ۶۱

مدرنیسم و طبقه نوظهور / ۷۵

مناسبات پولی و بازار ملی / ۷۹

کاخ‌ها ناامن می‌شوند / ۸۲

زمینه‌های پیدایش رنسانس / ۸۶

اندرزهای ماکیاولی به شهریار «لورنتسو مدیچی» / ۹۵

بازرگانان و رشد صنعت / ۱۰۸

ظهور طبقه سرمایه‌دار صنعتی / ۱۱۹

ارزش اضافی و انباشت سرمایه / ۱۲۲

آغاز عصر استعمار و امپریالیسم / ۱۲۷

انقلاب کبیر فرانسه و تغییر موازنه قدرت / ۱۳۷

آزادی، برابری برادری و کرامت انسانی / ۱۴۰

انقلاب کمون پاریس و شکست کموناردها / ۱۵۳

لیبرالیسم اقتصادی و نظریه پردازان ... / ۱۵۹

هگل، روح مطلق و پایان ایده آلیسم / ۱۶۷

هگل و از خود بیگانگی / ۱۷۲

فیلسوفان پس از انقلاب کبیر / ۱۷۶

بخش دوم

- تمدن ایران و تهاجم غرب استعمارگر / ۱۷۹
- ایران و تهاجم غرب استعمارگر / ۱۹۱
- موقعیت تاریخی ایران قبل از سلسله صفویه / ۱۹۹
- صفویان و تغییر در ساختار زمین داری / ۲۱۱
- دولت صفوی و روحانیت شیعه / ۲۱۵
- تحولات اجتماعی و اقتصادی پس از صفویه / ۲۲۳
- گسترش مناسبات استعماری و ایران / ۲۲۶
- عهدنامه های گلستان و ترکمان چای / ۲۳۳
- استعمار و فروپاشی نظام تولیدی / ۲۳۸
- تقابل سنت و مدرنیسم / ۲۴۶
- قرارداد استعماری مازور تالبوت و جنبش تنباکو / ۲۵۳
- نفت، استعمار و انقلاب مشروطیت / ۲۵۶
- دربار قاجار، انقلاب مشروطیت و گرایش های فکری / ۲۵۹
- انقلاب مشروطیت، مردم و دولت / ۲۶۳
- جریانات فکری موجود در انقلاب مشروطیت / ۲۶۷
- رهبری در جنبش مشروطیت / ۲۷۵
- انقلاب مشروطیت و نهادهای مدنی / ۲۷۹
- انحلال مجلس شورای ملی و مقاومت ... / ۲۸۴
- حق رأی، آغازی بر پایان استبداد / ۲۸۹
- رضاخان و پایان سلسله قاجاریه / ۳۰۳
- تجار، بازرگانان و تاج گذاری رضاخان / ۳۰۶
- سیاست، جنگ و میراث نظام رضاشاهی / ۳۳۸

پیش درآمد

در دنیای مدرن و پسا مدرن، سیاست، اقتصاد و فرهنگ در عین سادگی نمایی و توسعه تعاملات، بسیار پیچیده شده است. بخشی از این پیچیدگی به شکل نظریه های «جهانی شدن» خود را آشکار کرده و از دهه ۱۹۸۰ به این سو، یکی از مهمترین اشتغالات ذهنی متفکران اقتصاد و روابط بین الملل را به خود اختصاص داده است. البته تعریف جهانی شدن با گوناگونی بسیاری توأم است اما صاحب نظران علوم سیاسی و روابط بین الملل، مخصوصاً جریان های اصلی آن یعنی لیبرالیسم، رئالیسم و سازه نگاری (که البته نئو رئالیسم و نئو لیبرالیسم را هم در دل خود جای می دهند) پدیده جهانی شدن را از ابعاد گوناگون در نظر گرفته اند که تعاریف متعددی نیز از آن بدست داده اند. بعنوان مثال به نظر آنتونی گیدنز «جهانی شدن یعنی عمیق شدن روابط اجتماعی در سطح وسیع به طوری که فاصله ها نا محسوس شوند و بتوان علت وقوع یک حادثه در یک محل را در منطقه ای کاملاً مجزا و دور جستجو کرد.» امانوئل والرشتاین در نظریه سیستم جهانی خصیصه های زیر را برمی شمارد:

۱. کلیه اجزای یک سیستم با هم در ارتباطند ۲. سیستم جهانی مدرن دارای خصلتهایی پویا است و اجزای تشکیل دهنده این سیستم باعث پویایی سیستم جهانی می شود ۳. در مقایسه با سیستمهای جهانی

قدیم، سیستم جهانی جدید به علت تکامل سرمایه داری نیروی
تہاجمی بیشتری دارد

علاوه بر خصیصہ سیاسی و فرهنگی جهانی شدن، این نظریہ تشابہ
فراوانی با نظریہ رشد اقتصادی «والٹ رُستو» دارد کہ منبع اصلی
متفکران لیبرال است. رُستو معتقد است کہ ہمہ کشورها یک الگوی
خطی را بہ سوی توسعہ اقتصادی طی خواهند کرد و این دنبالہ روی
کشورهای در حال توسعہ تا زمانی تداوم خواهد یافت کہ بہ مرز
خودکفایی برسند. نظریہ پردازان لیبرال تئوری مدرنیزاسیون اقتصادی
«والٹ رُستو» را بہ عنوان الگوی آشکار از جہان شمولی بازار آزاد
معرفی می کنند و بہ ہمین دلیل مساوی نبودن ثروت را خواہ در سطح
داخلی ملتہا و خواہ در سطح بین لمللی کاملاً موحہ می دانند و
عوارض منفی آن را ناچیز و قابل چشم پوشی می شمارند و معتقدند
این روند جہانی شدن بہ پیدایش دہکدہ جہانی می انجامد. از نظر آنان
با رشد و گسترس تکنولوژی، جہان کوچک می شود و دسترسی بہ
اطلاعات در سراسر جہان برای ہمہ افراد این دہکدہ میسر است. با
گسترس جہانی شدن، وابستگی متقابل جوامع افزایش می یابد.
سیاست جہانی جایگزین سیاست ملی می شود و شکافهای اقتصادی
کاهش می یابد.

البتہ دربارہ جہانی شدن نظریہ های وسیع و گوناگونی وجود دارد کہ
این سہ تئوری بہ عنوان چند نمونہ دربارہ جہانی شدن مورد توجہ
است. حال با چنین جہان درہم تنیدہ و پیچیدہ ای واحدهای ملی و
دولتہای کوچک چہ سرنوشت و سرانجامی خواهند یافت؟